

TÜBİTAK ULAKBİM ULUSAL ATIF VERİ TABANI

Sibel TABANLIOĞLU*, Ebru SOYUYÜCE AYDIN**

Ülkemizin akademik bilgi birikimini yansıtacak bilgi ürünleri geliştirmek ULAKBİM'in temel misyonlarından biridir. Bu kapsamda gerçekleştirilen çalışmaların en önemlisi araştırmacıların Türkiye'de üretilen bilimsel dergilerde yayınlanan makalelere elektronik ortamda erişimlerini sağlayan ve uluslararası standartlarda geliştirilen ULAKBİM Ulusal Veri Tabanları'dır.

ULAKBİM Ulusal Veri Tabanları, üniversitelerin ve araştırma-geliştirme kurumlarının, ulusal düzeyde bilgi kaynaklarına etkin ve hızlı bir biçimde erişebilmelerini sağlarken, ülkemizde üretilen bilgiye de kolaylıkla ulaşmalarını sağlayarak, bilime olan katkılarını en üst düzeye çıkarmalarına yardımcı olmaktadır.

Ulusal anlamda Türkiye'de ilk bibliyografik veri tabanları olan ULAKBİM Ulusal Veri Tabanları, TÜBİTAK destekli projeler veri tabanı ile beş farklı konu alanındaki veri tabanlarından oluşmaktadır. Güncel olarak indekslenen Ulusal Veri Tabanları; *Sağlık Bilimleri, Mühendislik ve Temel Bilimler, Sosyal ve Beşeri Bilimler, Yaşam Bilimleri ve Hukuk* olmak üzere 5 konu alanından oluşmaktadır. Halihazırda ULAKBİM Ulusal Veri Tabanları'nda indekslenen kabul dergilerinin **ÜAK Doçentlik Sınav Alanları** 2011'e dahil edilmesi, yapılan çalışmaları daha önemli hale getirmiştir.

Bu veri tabanlarına 2011 yılı içerisinde *Ulusal Atıf Veri Tabanı, Bildiriler Veri Tabanı, Bilimsel Etkinlikler Portalı ile Türkiye Akademik Dergi Portalı* eklenmiştir.

Ülkemiz bilim ve teknoloji politikalarının yönlendirilmesinde ve öncelikli alanların belirlenmesinde ulusal akademik bilgi üretim performans göstergeleri üzerinden yapılacak değerlendirmelere ihtiyaç duyulmaktadır. Ülke politikaları ile ilişkili olarak öncelikli alanlara yapılan yatırımlarda ve bilimsel araştırma-geliştirme faaliyetlerinde büyük oranda bir artış olduğu ve bununla bağlantılı olarak bilimsel üretim performansının değerlendirmesine yönelik bir çalışmaya ihtiyaç duyulduğu gözlenmektedir.

Yeni hayata geçirilecek Ulusal Atıf Veri Tabanı ile de, yazar, dergi ve kurum atıflarını tespit etmek ve Türkiye'de çeşitli üniversitelerde akademik yükseltmeler başta olmak üzere bilimsel performans değerlendirmelerinde temel bir gösterge elde etmek hedeflenmektedir.

TÜBİTAK ULAKBİM Ulusal Atıf Veri Tabanı kapsamını, Ulusal Veri Tabanları'nda yer almak üzere başvuran ve kriterler doğrultusunda değerlendirilerek kabul edilen dergiler oluşturmaktadır. Ulusal Veri Tabanları kapsamında dizinlenen yıllık ortalama dergi sayısı 400 civarında olup sağlık bilimleri alanında ortalama 110 dergi dizinlenmektedir. Ulusal Atıf Veri Tabanı, Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler olmak üzere iki temel kategori olarak tasarlanmıştır. İki kategori

*Uzman. Sibel TABANLIOĞLU - TÜBİTAK ULAKBİM Cahit Arf Bilgi Merkezi

**Başuzman Ebru SOYUYÜCE AYDIN - TÜBİTAK ULAKBİM Cahit Arf Bilgi Merkezi

altında yer alan dergilerin sınıflandırılmasında kullanılmak üzere 54, makalelerin sınıflandırılmasında kullanılmak üzere 120 adet konu kodu oluşturulmuştur. Ulusal Veri Tabanlarında indeksleme için tezaruslar kullanılmaya ve her makale için bilim dalı ve indeks terimlerinin atanmasına devam edilecektir.

Yazar ve konu taramalarının gerçekleştirildiği Ulusal Veri Tabanları'na eklenen yeni fonksiyonlarla oluşturulan Ulusal Atıf Veri tabanı aracılığıyla yayın taramanın yanısıra atıf tarama ve analizlerin de gerçekleştirilmesi sağlanacaktır. Yapılan tarama sonucunda gelen yayınlar üzerinden dergi, kurum, yazar, belge türü, yıl, şehir ve konu alanlarında filtreleme seçenekleri kullanılarak analizler yapılabilecektir.

Ulusal Atıf Veri Tabanında dizinlenen yayınlar üzerinden;

- Yazar, kurum, yayın, şehir, ülke ve konu alanlarında yayın ve atıfların gösterilmesi sağlanmaktadır.
- Yayın-atıf raporları ve bibliyometrik analizler için tablo ve grafiksel gösterimler üretilmektedir.
- Yazarların ilgili konu alanlarındaki yayın sayıları gösterilmektedir.
- Dergi tarafından izin verilmesi halinde makalelerin tam metinlerine de erişim sağlanmaktadır.
- Dergi adına göre listeler üzerinden dergi bilgilerine erişim sağlanmaktadır.
- Kurum adı ve kurum türüne göre makale sayısı, atıf alan makale sayısı, toplam atıf sayısı, dış atıf sayısı ile etki ortalaması gösterilmektedir.
- Veri tabanında ilgili dergiye ait makale sayısı, atıf sayısı, toplam atıf sayısı, etki ortalaması, 5 yıllık ve 10 yıllık etki değerleri verilebilmektedir.
- Bilim dallarına göre makale sayısı, atıf sayısı ve etki değeri gösterilmektedir.
- Araştırma, derleme vb. belge türlerine göre dağılım gösterilmektedir.
- Yazar, kurum, şehir, yayın gibi alanlarda "İşbirliği Analiz"leri verilmektedir.
- Yazar, kurum, dergi adına göre, kendi kendine atıf oranlarına erişim sağlanmaktadır.

Ulusal Atıf Veri Tabanı Oluşturulma Gerekçesi ve Hedefler

Ülkemizde bilimsel atıfların belirlenmesinde ISI-Web of Science, SCOPUS gibi veri tabanları kullanılmaktadır. Yabancı dergilerde yapılan atıflara kolayca erişilebilirken, yerli hakemli dergilerde alınan atıfları saptamaya yönelik bir veri tabanının olmaması, ülkemizin bilimsel performansının değerlendirilmesinde eksiklik yaratmaktadır. Ulusal bilim ve teknoloji politikalarının oluşturulmasında önemli bir yeri olan bilimsel performans ölçütlerinin eksikliği ancak ulusal bir atıf veri tabanının üretilmesi ile giderilecektir.

- Gelişmiş ülkelerde İngilizce yayımlanan bilimsel makaleler, referansları ile birlikte 1960'lı yıllardan beri indekslenmektedir. Türkiye'de ise bu tür bir kaynak şimdiye kadar hazırlanmamıştı. ULAKBİM Ulusal Atıf Veri Tabanı ile birlikte; bilimin her konusunda yapılan çalışmaların verimliliğini belirlemek mümkün olacaktır.
- Bir ülkenin bilim ve teknoloji politikasının geliştirilmesinde hedefler saptanması ve bunların gerçekleştirilmesi için düzenli olarak verilere dayalı sistematik analizlerin yapılması gereklidir. ULAKBİM Atıf Veri Tabanı sistematik analiz ve istatistikleri ile bu politikaların belirlenmesinde katma değer yaratacaktır.

- ULAKBİM Atıf Veri Tabanı ile ülkesel ve küresel ölçekte bilgi akışımızın fotoğrafının ortaya çıkması ve Ulusal güncel bilginin her an erişilebilir olması sağlanacaktır.
- Araştırmacılar ve kurumların değerlendirilmesinde Science Citation Index (SCI) belirleyici kriter olarak ele almaktadır. ULAKBİM Atıf Veri Tabanı'nın akademik yükseltmelerde ve üniversite atamalarında bir başvuru kaynağı olması hedeflenmektedir.
- ULAKBİM Ulusal Atıf Veri Tabanı aynı zamanda makalelere tam metin erişim imkanı vermektedir. Atıf alan makalelerin ve yazarlarının ön plana çıkması, indekse olan ilgiyi artıracaktır. Ulusal atıf indeksinin oluşturulması Türkiye'nin, küresel bilim arenasında prestijinin arttıracığı öngörülmektedir.

Veri Tabanı'nın Oluşturulmasında Karşılaşılan Sorunlar

Kurum, yazar ve dergilere ilişkin analizlerin doğru ve eksiksiz yapılabilmesi için dergide verilen bilgilerin doğru ve tek biçim olması gerekmektedir.

Veri Tabanı'nda yer alan makale yazarlarına ait kurumların farklı biçimlerde yazılmasından kaynaklanan sorunların giderilebilmesi için mevcut 30.000 adres/kurum bilgisinin doğrulanması (unification) ve otorite kurum dizini oluşturulması çalışmaları yapılmıştır. Ayrıca ulusal veri tabanlarında kurum adı alanında yer almayan kurum türü ve ülke alanları eklenmiştir. Yine analiz için mevcut adreslerin de, adreste geçen alanlara göre ayrıştırılması işlemi gerçekleştirilmiştir.

Kurum adı yazımlarında karşılaşılan sorunların yanı sıra yazar adı ve soyadı yazımlarında da çeşitli sıkıntılar yaşanmaktadır. Yazar ad, soyad ve kurum yazımlarında yapılan hatalar, eksik veya farklı yazımlar veri tabanında aynı yazar ve kuruma ait birden fazla kayıt açılmasına sebep olmaktadır. İki isim ve soyadı bulunan yazarların farklı makalelerinde farklı şekillerde ad-soyad yazımı ile harf hatası yazar analizini olumsuz olarak etkileyerek atıfların kaybına sebep olmaktadır.

Ayrıca veri giriş sırasında karşılaşılan önemli sorunlar ve atıf analizlerini olumsuz etkileyebilecek riskler aşağıdaki gibidir:

- Makale referansında verilen dergi isimlerinin yazılışlarında herhangi bir standart olmamasından ve yazarların, dergi isimlerini genellikle kendi uygun gördükleri şekilde kısaltmalarından kaynaklanan hatalar,
- Yıl, cilt, sayı, sayfa ve makale başlık bilgilerinin yanlış veya eksik verilmesi ,
- Yazım kurallarında belirtilen referans gösterme biçimlerine uyulmaması,
- Uluslararası standartlarda kaynak gösterme biçimlerine uyulmaması, her dergiye özgü kaynak gösterme biçimlerinin bulunması ve bunlarında yine kendi içerisinde tutarsızlık göstermesi,
- Bazı alanlarda referans vermeksizin dipnotların kullanılması,
- Gerçekte olmayan referansların bulunması,
- Hatalı, eksik veya gerçekte olmayan referansın başka yazarlar tarafından kontrol edilmeden veya ulaşılmadan kullanılmaya devam edilmesi (referansın referansı).

ULAKBİM tarafından Ulusal Atıf Veri tabanı ile birlikte hayata geçirilen bir diğer çalışma, ULAKBİM Ulusal Akademik Dergi Portalı'dır. Portal, Türkiye'de yayınlanan ve Ulusal Veri Tabanları'nda yer almak üzere başvuran akademik içerikli süreli yayınları kapsamaktadır. Portal aracılığıyla dergi, editor, yayıncı ve iletişim bilgilerine erişim sağlanmaktadır. Editörler tarafından ULAKBİM Online Dergi İzleme Sistemi (ODIS)'ne kaydı yapılan dergi bilgileri portalın içeriğini oluşturmaktadır. Araştırmacı veya ilgililerin dergi portalında yer alan bilgilere doğru ve güvenilir bir biçimde erişebilmesi için, ODIS'te yer alan bilgilerin editörler tarafından güncelliğinin takip edilmesi önem taşımaktadır.